

OCHII LUI ARGUS

Sondajele de pe Facebook, o altă capcană a propagandei rusești

Propaganda rusă găsește mereu modalități să ne surprindă. După cum spunea jurnalistul Marin Gherman, într-un interviu publicat anterior, *inventivitatea propagandei Federației Ruse este enormă*. Această inventivitate se manifestă nu doar în noile narațiuni, care apar constant, în dependență de contextul politic local și problemele cu care se confruntă oamenii, ci și prin instrumentele folosite. O metodă nouă de a insufla idei favorabile Kremlinului folosește sondajele false pe rețelele sociale, în special Facebook.

simplă. Folosesc un sondaj fals, pe platforma online Lime Survey, pe care îl promovează insistent pe Facebook (și Instagram). Mi-a atras atenția pentru că mi-a fost sugerat. Criteriile pentru care Facebook a ajuns să-mi arate postarea sponsorizată sunt puține: sunt din România și sunt bărbat tânăr. Sondajul nu are niciun fel de legitimitate, nu folosește eșantionarea sau metode obișnuite de colectare a datelor de sondaj. Folosind promisiunea oferirii unor cartele telefonice reîncărcabile, sondajul fals colectează datelor românilor (etnie, sex, vârstă, locație, număr de telefon, preferințe politice, surse de informare) și le induc anumite idei în legătură cu războiul pe care îl duce Rusia în Ucraina, sub pretextul că astfel ar ajuta niște organizații umanitare sau de cercetare nenumite.

Sondajul fals începe prin colectarea datelor și continuă prin întrebări legate de atitudinea față de războiul din Ucraina. Inițial suntem întrebați *Cât de îngrijorat/ă sunteți cu privire la numărul în creștere al refugiaților ucraineni care vin în țara dumneavoastră?* și ni se oferă variante de răspuns de la *foarte îngrijorat/ă* la *deloc îngrijorat/ă*. La prima vedere, nu este o întrebare ieșită din comun, dar ea are mai multe probleme. Una este de natură factuală, neexistând date sau informații despre creșterea numărului de refugiați ucraineni. Cealaltă este mai subtilă. Ne întrebăm *cât de îngrijorați suntem*, presupunând că suntem îngrijorați deja, atitudine pe care inițiatorii sondajului speră ca respondenții să o adopte, chiar dacă nu o aveau inițial.

O altă întrebare insuflă ideea că NATO ar interveni în războiul ruso-ucrainean și că Alianța Nord-Atlantică ar fi, de fapt, invadatoarea. *Ce împiedică succesul intervenției NATO în cadrul invaziei din Ucraina?* este întrebarea, iar variantele de răspuns induc ideea lipsei de coeziune în cadrul NATO: *lipsa cooperării din cadrul NATO, lipsa finanțării, lipsa puterii militare, conducerea care lasă de dorit*. Nicăieri nu este specificat că NATO nu intervine în Ucraina!

Atitudini favorabile Rusiei le sunt sugerate respondenților și prin întrebarea *Care dintre următoarele afirmații este adevărată, referitor la invazia Rusiei asupra Ucrainei?* Variantele de răspuns folosesc mai multe narațiuni

rusești, listate mai jos în ordinea în care apar în chestionar: *Rusia este un stat suveran și își protejează hotarele* (Nimeni nu a atacat Rusia sau a contestat granițele ei europene!), *Rusia răspunde la agresivitatea adversarilor săi* (Ucraina este, așadar, văzută ca un adversar agresiv, aceasta fiind o narațiune pentru a justifica invazia!), *Rusia prezintă un risc scăzut sau chiar inexistent pentru securitatea țării noastre* (Din contră!, dacă ar fi să ne luăm după retorica Kremlinului.), *Invazia din Ucraina reprezintă o amenințare la adresa țării mele și a Europei* (Nu este specificat invadatorul, lăsând loc respondentului să umple golul. Trebuie precizat că agresivitatea și politica imperialistă a Rusiei, care folosește, în mod repetat, o retorică belicoasă la adresa NATO și a României, sunt, de fapt, amenințările.), *Există mulți cetățeni ruși care susțin invazia din Ucraina* (Nu putem ști având în vedere că spațiul informațional rusesc este controlat în întregime de Kremlin.), *Dacă invazia din Ucraina va avea succes, Rusia va continua să-și extindă teritoriul* (Aici apare o scăpare a propagandei, recunoscând, contrar retoricii obișnuite, că Rusia duce un război de expansiune.) și *Rusia nu are niciun motiv întemeiat pentru a invada Ucraina* (În sfârșit, o afirmație cu care putem fi de acord. Totuși, după atâtea opțiuni favorabile narațiunilor rusești, persoana care completează chestionarul poate fi deja manipulată). Alte întrebări folosesc același tipar.

Facebook nu închide și nu limitează accesul unor asemenea pagini-paravan. Conform informațiilor publice oferite de rețeaua socială, pagina dată a rulat, în luna aprilie, opt postări sponsorizate cu acest chestionar, pe Facebook și Instagram. Ar trebui să fim vigilenți la promisiunile despre premii fictive și la sondajele false de opinie. Sondajele reale și transparente au autori identificabili. În cazul sondajelor false, întrebările și variantele de răspuns ne pot manipula și determina să adoptăm idei și atitudini care nu ne sunt proprii, fără să ne dăm seama. În plus, mai colectează și date personale, contrar legislației în vigoare. Dacă întâlniți alte instrumente de propagandă asemănătoare, vă rugăm să ni le semnalați printr-un mesaj la observatorul militar@presamil.ro ■

Dorin Luca
dorin.luca@presamil.ro

nu are elemente de identificare corespunzătoare. Descrierea îi este în limba arabă, iar postările sugerează că folosește manipulare prin sondaj fals în mai multe țări europene – Bulgaria, Polonia, Ungaria, Slovacia – și latino-americane, Honduras sau Bahamas, de exemplu. Numărul de telefon listat în descriere, cu prefix britanic, este indisponibil.

Rețeta folosită de cei din spatele Ghadan Research este

Metoda a fost observată pentru prima dată la sfârșitul anului trecut și a fost documentată de RISE Project. Între timp, sondajul a ieșit din nou la suprafață, promovat de aceeași pagină care o făcuse și în decembrie 2022 – Ghadan Research. Pagina

Pentru a participa la tombolă și pentru a avea șansa de a câștiga o cartelă telefonică reîncărcabilă, cu un credit în valoare de 45 lei, vă rugăm să scrieți mai jos numărul dumneavoastră de telefon. Acest număr va fi folosit doar pentru distribuirea cartelelor reîncărcabile.

ATENȚIE